

Professions- och utvecklingsguide Yrkeslärarprogrammet (YRK)

Verksamhetsförlagd utbildning, VFU

Stödmaterial för handledare och studenter:

Ett kompletterande stödmaterial för att hjälpa till att sätta in de enskilda VFU-kurserna i ett programsammanhang och för att bidra till att studenten rustas för att ta helhetsansvar.

Vers. 2019-02-26

Innehåll

Hur allt hänger ihop	3
Så här kan handledare förbereda sig inför utvärderingen	4
Så här använder du Professions- och utvecklingsguiden när du fyller i Utvecklingsplanen	5
Utvecklingsplan (finns att hämta i ett separat dokument)	5
Vägen till ett helhetsansvar	6
Översikt VFU-kursmål: YRK	7
Examinationsformer som studenten möter i de olika VFU-kurserna	8
Tabell över hur de aktiva verben i kursmålen kan kännas igen.	9

Hur allt hänger ihop

VFU-kurserna ligger på olika progressionsnivåer. Genom de progressionsstråk som löper genom utbildningen stöttas den studerandes utveckling av grundläggande kunskaper för att sedan alltmer kunna hantera de uppgifter som ingår i läraryrket. Genom de återkommande VFU-perioderna, som är integrerade med ämnesstudier, får studenten möjlighet att tillämpa och prövas i färdigheter och förmågor inom utbildningens olika ämnen. Den avslutade VFU:n genomförs under en längre period för att möjliggöra att den studerande på ett samlat sätt får tillämpa och bli examinerad på kunskaper, färdigheter, förmågor och förhållningssätt som tränats under utbildningens olika kurser.

I varje enskild VFU-kurs skrivs kursens mål fram i ett **omdömesformulär** och det är det dokumentet som ligger till grund för examinatorns bedömning. Det dokumentet ska inte blandas ihop med det här dokumentet, **Professions- och utvecklingsguiden**. Det här dokumentet är ett kompletterande stödmaterial för att hjälpa till att sätta in de enskilda VFU-kurserna i ett sammanhang och för att bidra till att studenten rustas för att ta helhetsansvar.

De generella lärarförmågorna behöver tränas under samtliga VFU-perioder för att studenten ska kunna klara av att ta helhetsansvar i den avslutande VFU:n. **Det är dock alltid bedömningskriterierna i respektive kurs omdömesformulär som avgör till vilken grad och på vilket sätt målen ska uppnås.**

I den här Professions- och utvecklingsguiden, PUG, finner du följande:

- **Översikt över samtliga VFU-kursers kunskapsmål:** En matris för *didaktiska* och en för *sociala kunskapsmål*. Där kan ett måls stegring följas genom utbildningen från första VFU-kursen till den avslutande.
- **Generella kompetenser – Vägen till ett helhetsansvar**
- **Tabell över hur de aktiva verben i kursmålen kan kännas igen:** Exemplifierar hur de aktiva verben i kursmålen kan synliggöras och ta sig uttryck. Dessa exempel är främst hämtade ur Skolinspektionens observationsprotokoll och Yrkesetiska rådets kravbeskrivningar för lärare.

Så här kan handledare förbereda sig inför utvärderingen

1. Läs igenom bedömningsdelen i senaste *VFU-guiden för handledare* (laddas ner via VFU-hemsidan). Lyssna gärna också på del 4 i Handledarintroduktionen som finns online via VFU-hemsidan: <https://liu.se/artikel/verksamhetsforlagd-utbildning-vid-lararutbildningen>

2. Läs igenom de kursdokument som kursansvarig skickar till dig. Sätt dig in i Omdömesformuläret för den kurs som studenten går och de mål som studenten ska utvärderas i.

3. Ta reda på hur den aktuella VFU-kursen förhåller sig till övriga VFU-kurser i utbildningen. Se Översikt kursmål s.7.

4. a. Fundera på hur de olika bedömningskriterierna i omdömesformuläret skulle kunna kännas igen på en lägre respektive högre nivå. Ta hjälp av "Tabell över kännetecken" s.9
b. Diskutera målen och kännetecknen på de aktiva verben i kursmålen med din student, så att ni båda är överens om vad som menas med målbeskrivningarna.

5. Bestäm tillsammans vad ni ska öva och när samt när studenten ska prövas. Återkom regelbundet till dokumenten för att stämma av och sätta upp nya delmål.

Kursens innehåll	Bedömningskriterier	Omdömesformulär
1. Planering och genomförande av undervisning	1. Lära sig planera och genomföra undervisning	1. Lära sig planera och genomföra undervisning
2. Utvärdering av undervisningen	2. Utvärdera undervisningen	2. Utvärdera undervisningen

Kurs	Kursmål	Bedömningskriterier
VFU 1	Planera och genomföra undervisning	1. Lära sig planera och genomföra undervisning
VFU 2	Utvärdera undervisningen	2. Utvärdera undervisningen

Kriterium	Bedömningsnivå 1	Bedömningsnivå 2	Bedömningsnivå 3
1. Lära sig planera och genomföra undervisning	1.1. Lära sig planera undervisningen	1.2. Lära sig genomföra undervisningen	1.3. Lära sig utvärdera undervisningen
2. Utvärdera undervisningen	2.1. Lära sig utvärdera undervisningen	2.2. Lära sig reflektera över undervisningen	2.3. Lära sig förbättra undervisningen

Så här använder du Professions- och utvecklingsguiden när du fyller i Utvecklingsplanen

Huvudsyftet är att erbjuda ett stöd för student och handledare i deras diskussioner kring studentens utvecklingsbehov i relation till den aktuella VFU-kursens mål. Professions- och utvecklingsguiden ska användas som ett *diskussionsunderlag* i syfte att tydliggöra utvecklandet av lärarstudentens yrkesprofessionella förmågor under den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU).

VFU 1			
Namn:		Ämne:	
Stäm:		Kursansvarig:	
Skola:		Handledare:	
Alla styrkor:			
Utvecklingsområde 1			
Vad			
Hur träna/öva			
Utvecklingsområde 2			
Vad			
Hur träna/öva			
Utvecklingsområde 3			
Vad			
Hur träna/öva			

Utvecklingsplan (finns att hämta i ett separat dokument)

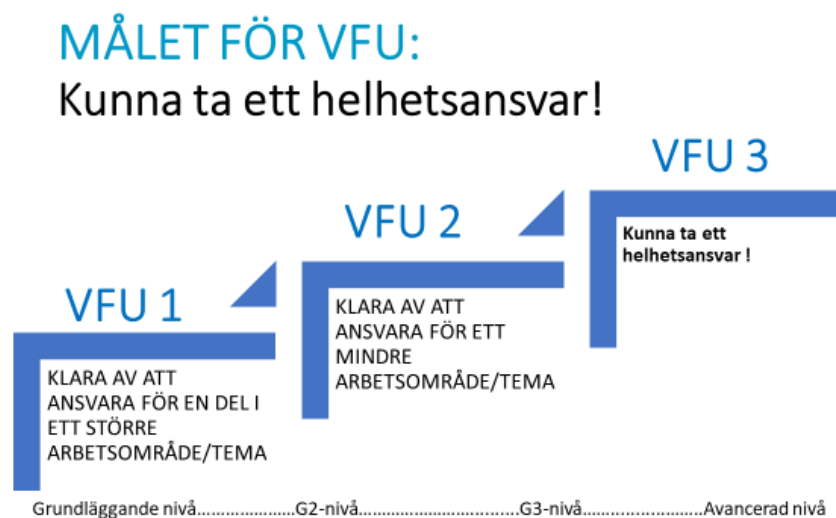
Målet med att upprätta en *utvecklingsplan* är att studenten ska kunna uppmärksamma och följa sin egen utveckling. Den ska främst ses som ett stödmaterial för studenten. I en del VFU-kurser kan Utvecklingsplanen ingå som en del i en kursuppgift, t.ex. som underlag för reflektion. I Utvecklingsplanen sammanfattar student och handledare tillsammans de styrkor och utvecklingsområden som studenten visat under innevarande VFU-period. Studenten formulerar där, med handledarens stöd, exempel på sådant som studenten kan/bör träna på inför kommande VFU-period. Vi rekommenderar att student (och handledare) även för loggbok och noterar de tankar och reflektioner som uppkommer under VFU-perioden.

- *Inför VFU:n* tänker studenten igenom sina starka sidor i relation till yrkesrollen och kursens mål samt försöker formulera vad som behöver tränas och utvecklas. Detta diskuteras med handledaren i samband med det första mötet (Överenskommelsen, se *VFU-guide för studenter* respektive *VFU-guide för handledare*). Till sin hjälp har student och handledare omdömesformulärets mål för den aktuella kursen samt Progressions- och Utvecklingsguidens översikt över kursmål.
- *Under VFU:n* diskuterar handledare och student hur det går och vad studenten behöver träna och utveckla.
- *Vid slutet av VFU-perioden* är det viktigt att student och handledare gör ett avslut och att studenten dels fyller i vad som blivit bättre (Styrkor) och dels ett till tre utvecklingsområden (Vad behöver utvecklas och Hur detta skulle kunna tränas) inför nästa VFU. För att studenten ska få en samlad bild över sin utveckling och sina utvecklingsbehov inför avslutande VFU, rekommenderar vi att studenten sparar alla sina utvecklingsplaner.

Vägen till ett helhetsansvar

För varje ny VFU-period ska studenten kunna ta ett allt större ansvar för att, under den avslutande VFU-perioden, kunna axla ett helhetsansvar. Det är viktigt att detta finns i åtanke och förbereds under de tidigare VFU-perioderna:

Helhetsansvar innebär att studenten får möjlighet att öva och prövas i sitt kommande yrke, d.v.s. socialt och didaktiskt under en längre sammanhållen tid. I praktiken innebär det att studenten i så stor utsträckning som möjligt tar över de uppgifter som handledaren brukar ansvara för. Det gäller till exempel undervisa i helklass/ arbete i barngrupp, föräldrakontakter, dokumentation, reflektion, planering, genomförande, utvärdering, bedömning och återkoppling.

Studenten ingår ofta i ett arbetslag och tar alltså över den del av ansvaret som handledaren brukar ha i det dagliga arbetet. När det gäller speciella uppdrag som handledaren har, kan studenten överta dessa efter överenskommelse. Handledare och student ska gemensamt åstadkomma att studenten tar ett kliv fram, medan handledaren tar ett steg tillbaka. Inför helhetsansvaret behövs ett samtal om hur studenten ska få chans att agera självständigt och samtidigt få feedback på sin insats. I varje kurs är det vissa mål som ska tränas och uppnås, såväl didaktiska som sociala. Därutöver behöver studenterna träna på allt annat som ingår i en pedagogs verktygslåda; anpassa sitt kroppsspråk, tillämpa estetiska arbetsformer, använda rösten, skriva på tavlan, arbeta i olika rum...

Översikt VFU-kursmål: YRK

(Numrerade fetade rubriker hänvisar till det kännetecken som behandlar aktiva verb i kursmålet s.9-12)

Termin 1	Termin 2	Termin 3
VFU-kurs 1	VFU-kurs 2	VFU-kurs 3
976G14	976G15	976G16
25 dagar	25 dagar	50 dagar
Tillämpade didaktiska lärarförmågor		
planera undervisning av ett mindre ämnesområde inom sitt/sina yrkesämne utifrån elevernas förutsättningar och med beaktande av aktuella styrdokument och yrkesdidaktiska teorier och modeller	planera undervisning av ett avsnitt inom sitt/sina yrkesämne med beaktande av aktuella styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller utifrån elevens olika förutsättningar och behov	(1)ta helhetsansvar för planering av undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnena under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt digitala verktyg och medier
beakta de yrkesetiska principerna och styrdokumentens värdegrund i sin planering och undervisning avseende jämlikhet, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter	planera inslag av hållbar utveckling, utifrån såväl ekonomisk, ekologisk som sociala perspektiv, i den egna undervisningen	
organisera och genomföra undervisning i ett mindre ämnesområde inom sitt/sina yrkesämne utifrån elevernas förutsättningar med beaktande av styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller	genomföra egen undervisning av ett avsnitt inom sitt/sina yrkesämne med beaktande av styrdokument, yrkesdidaktiska teorier och modeller utifrån elevernas olika förutsättningar och behov	(2)ta helhetsansvar för genomförande av egen undervisning i sitt yrkesämne/sina yrkesämnena under en längre tidsperiod med beaktande av styrdokument, didaktiska teorier, elevernas olika förutsättningar och behov samt använda digitala verktyg och medier
utvärdera sin planering, val av läromedel och undervisning i relation till berörda mål inom det avgränsade ämnesområdet	utvärdera sin planering i relation till innehåll och de mål som planeringen och undervisningen relaterades till	(3) ta helhetsansvar för utvärdering av den egna planeringen och undervisningen i relation till mål och elevernas olika förutsättningar och behov
	utvärdera den egna undervisningens genomförande i relation till planeringen	
kartlägga hur den arbetsplatsförlagda delen av elevernas utbildning genomförs i verksamheten	planera arbetsuppgifter utifrån styrdokument inom APL	
	utvärdera hur de planerade arbetsuppgifterna för APL överensstämmer med styrdokumentens mål	
	(4)föra dokumentation och bedöma elevers lärande	(5)ta fram instrument för kunskapsbedömning och använda dessa inom det aktuella yrkesämnet/ämnena
	utvärdera dokumentationens värde för bedömningen av elevers lärande	(6)återkoppla och kommunicera kunskapsbedömning gentemot elever och vårdnadshavare
		ta helhetsansvar för (7) identifiering och hantering av specialpedagogiska behov i undervisningen
diskutera och reflektera över kunskapssyn och teorier om yrkeslärande inom sitt/sina yrkesämnena	utvärdera beaktandet av yrkesetiska principer och styrdokumentens värdegrund i planering och genomförande	(8) identifiera behov av skolutveckling inom det pedagogiska arbetet i skolan

Termin 1	Termin 2	Termin 3
VFU-kurs 1	VFU-kurs 2	VFU-kurs 3
976G14	976G15	976G16
25 dagar	25 dagar	50 dagar
Tillämpade sociala lärarförmågor		
	ta en ledande roll i undervisningen	(9)ta helhetsansvar för ledarskap i undervisning och problematisera det egna ledarskapet
interagera, etablera kontakt och kommunicera med elever och kollegor i verksamheten	interagera, samarbeta och kommunicera med elever och lärare i skolmiljö	(10)samverka med skolans olika aktörer
visa självinsikt och lyhördhet för konstruktiv kritik	utifrån konstruktiv kritik dra slutsatser och förändra det egna handlandet	identifiera behov av kompetensutveckling och (11) utveckla den egna yrkesrollen
visa ett ansvarsfullt beteende i skolmiljön	(12)visa ett yrkesetiskt handlande i samarbete och kommunikation,	

Examinationsformer som studenten möter i de olika VFU-kurserna

- Omdömesformulär: Handledaren lämnar ett omdöme där det framgår om studenten uppnått målen för kursen samt till vilken grad (alla kurser)
- Muntlig eller skriftlig redovisning av VFU-uppgift
- Obligatoriskt seminarium: Studenten förbereder ett dilemma och deltar i diskussioner på ett seminarium.
- Trepert/Skype/telefon: Samtalar med student och handledare utifrån förberedda uppgifter och ev. film
- Trepertssamtal inklusive besök: Lärare från LiU besöker studenten på VFU-platsen, observerar och samtalar efteråt med student och handledare

Tabell över hur de aktiva verben i kursmålen kan kännas igen. (Rubrikerna hänvisar till numrering av fetade kursmål s.7-8)

Dessa lärarförmågor är exempel på sådant som behöver tränas under samtliga VFU-perioder för att studenten ska kunna klara av att ta helhetsansvar i den avslutande VFU:n. **OBS! Det är dock alltid bedömningskriterierna i respektive kurs omdömesformulär som avgör till vilken grad och på vilket sätt kursmålen ska uppnås.**

1. Ta helhetsansvar för planering	2. Ta helhetsansvar för genomförande av undervisning	3. Utvärdera och utveckla undervisning	4. Föra dokumentation och bedöma	7. identifiera och hantera specialpedagogiska behov
<p>Redogör för förhållande mellan kursplanernas syfte, centralt innehåll och kunskapskrav.</p>	<p>Genomför genomtänkt lektionsstart</p> <p>-tydlig och intresseväckande start</p>	<p>Kontrollerar att eleverna förstått</p> <p>-ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse</p>	<p>Bedömer och värderar elevernas skolprestationer i förhållande till läroplanens och verksamhetens mål.</p> <p>- dokumenterar elevernas lärande</p> <p>- kan redogöra för olika kvalitéer i elevprestationer.</p> <p>-bedömer allsidigt och likvärdigt</p>	<p>Ser till att arbetet under lektionerna är tankemässigt utvecklande</p> <p>-ställer öppna frågor</p>
<p>Kan upprätta fungerande termins- eller årsplanering, pedagogisk planering och lektionsplanering i relation till gällande styrdokument.</p>	<p>-presenterar innehåll och syfte</p> <p>-sätter in lektionen i ett större sammanhang</p> <p>-anpassar klassrummets utrymme och möblering utifrån målen med</p>	<p>-låter elev/grupp sammanfatta/summera</p> <p>-går runt bland eleverna för att få syn på deras förståelse</p> <p>-inbjuder eleverna att våga fråga om de inte förstår</p>	<p>- hjälper elever att utveckla tankar o argumentera</p> <p>-ger uppgifter som stimulerar till elevaktivitet</p>	
<p>I planeringar synliggörs</p> <p>-hur tiden ska utnyttjas</p> <p>-hur bäst organisera rummet</p> <p>-hur gruppindelningar ska hanteras</p> <p>-lärarens respektive elevens insats under lektion</p> <p>-material som ska förberedas och nyttjas</p> <p>-hur intresse ska väckas</p>	<p>Varierar undervisningen</p> <p>- olika arbetssätt och arbetsformer</p> <p>-eleverna arbetar såväl självständigt som tillsammans med andra</p> <p>-varierar mellan lärarledd och elevaktivitet</p> <p>-använder olika typer av medier och digital teknik</p> <p>-använder olika estetiska uttrycksformer</p>	<p>Ger eleverna tid att reflektera över sitt lärande och undervisning</p> <p>-samtalar med eleverna om vad de lärt sig</p> <p>-samtalar om arbetsprocesserna</p> <p>-tränar eleverna att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande</p>	<p>Reflekterar över elevernas lärande och de processer som påverkar lärandet.</p> <p>- rättar elevuppgifter och reflekterar över vad som påverkar resultaten</p> <p>observerar, dokumenterar och reflekterar över elevernas lärande och framsteg</p> <p>- kan ge konkreta exempel på tillfällen då lärande har skett.</p> <p>- genomför en kunskapskontroll i inledningen av ett moment och följer sedan upp med en kunskapskontroll samt reflekterar över resultaten och elevernas</p>	<p>Tar utgångspunkt i eleverna i gruppen:</p> <p>-eleverna får arbeta i olika takt</p> <p>-anpassar innehåll efter gruppens intresse o behov</p> <p>-utmanar</p> <p>-ger uppgifter utan tak</p> <p>- organiserar grupper utifrån kunskap om elevrelationer och undervisningens krav</p>

1. Ta helhetsansvar för planering forts	2. Ta helhetsansvar för genomförande av undervisning forts	8. Identifiera behov av skolutveckling	5. Ta fram instrument för kunskapsbedömning	7. Identifiera och hantera specialpedagogiska behov forts.
<p>Anpassar och utvecklar ett ämnesinnehåll utifrån elevers olika förutsättningar och behov</p> <ul style="list-style-type: none"> - synliggör en tydlig progression mellan olika undervisnings-tillfällen (röda råden) 	<p>Genomför välstrukturerad lektion</p> <ul style="list-style-type: none"> - skapar överblick och sammanhang - tydliggör uppgifter och roller i gruppaktiviteter - hanterar övergångar mellan aktiviteter utan att ordningen störs eller att eleverna blir otrygga 	<p>Ger exempel på några möjliga utvecklingsbehov för skolan ifråga</p> <p>Diskuterar de föreslagna exempel på några utvecklingsbehov med handledaren</p>	<p>Konstruerar arbetsuppgifter/prov/ tester i ett av yrkesämnets kurser</p>	<p>Anpassar för elever med behov av stöd</p> <ul style="list-style-type: none"> - elever i behov av stöd får hjälp under lektionen - avsätter tid för de som behöver träna mer - har relevanta och inte för låga förväntningar på alla elevers ansträngningar och prestationer - erbjuder olika läromedel
<p>Planerar för oförutsedda händelser såsom</p> <ul style="list-style-type: none"> - tid över eller att tiden inte räcker till - Brandlarm - teknikstrul etc. - eleverna är ointresserade av innehållet i undervisningen - personalbrist 	<p>Ger tydliga förklaringar o sammanfattningar</p> <ul style="list-style-type: none"> - använder ett språk som eleven förstår - ger instruktioner som eleverna följer - balans mellan avancerade och vardagliga uttryck, mellan abstrakta och konkreta - sammanfattar och stämmer av att alla elever förstått 		<p>6. Återkoppla o kommunicera kunskapsbedömning</p> <p>Använder formativ bedömning under lektion</p> <ul style="list-style-type: none"> - följer upp och ger konstruktiv, uppgiftsorienterad feedback - eleverbeten redovisas och bearbetas vidare vid behov - ger återkoppling på vad som behöver utvecklas och hur, för att nå kunskapskrav 	<p>Bemöter alla med respekt</p> <ul style="list-style-type: none"> - undviker att sätta missledande etiketter på elever i behov av
<p>Planerar uppgifter "utan tak"</p> <ul style="list-style-type: none"> - så att eleverna på olika sätt kan utmanas och fördjupa sig samt aktivt arbeta med uppgifterna under hela den avsatta lektionstiden. 	<p>Konkretiserar och förtydligar och bryter ner övergripande mål när så behövs</p> <ul style="list-style-type: none"> - upprepar och utvecklar undervisning beroende på elevernas förutsättningar, intressen och behov 		<p>Är saklig och rättvis vid utvärdering, bedömning och betygssättning</p> <ul style="list-style-type: none"> - ställer öppna utvecklingsinriktade frågor i utvärderingar - kontrollerar att bedömning görs på de kunskaper som efterfrågas - kontrollerar att lika fall bedöms lika - kontrollerar betygssättningen innan resultat kommuniceras. 	<p>extra anpassning och särskilt stöd</p>

9. ta helhetsansvar för ledarskap		10. Samverka	11. utveckla den egna yrkesrollen	12. Visa yrkesetisk kompetens
<p>Hanterar opassande och/eller störande beteenden i och utanför klassrummet på ett medvetet och respektfullt sätt</p> <p>- korrigerar olämpliga beteenden utan att någon "förlorar ansiktet"</p>	<p>Skapar en positiv atmosfär</p> <p>-talar till elever på ett positivt sätt</p> <p>-visar värme och empati</p> <p>-skapar ett tillåtande klimat</p>	<p>Samverkar med och visar respekt gentemot</p> <p>-samtliga yrkes-kategorier som finns på arbetsplatsen.</p> <p>-föräldrar/ vårdnadshavare (när så finns möjlighet) och elever</p> <p>- etc</p>	<p>Visar i reflektion över planering och undervisning förmåga att lära sig av tidigare erfarenheter och återkoppling</p>	<p>Uppträder ansvarsfullt och visar att hen har förstått att hen är företrädare för en profession</p> <p>-bemöter eleverna med respekt för deras person och integritet samt skyddar varje individ mot skada, kränkning och trakasserier</p>
<p>Organiserar och anpassar klassrummets fysiska miljö till undervisningens form och innehåll</p> <p>-så att att eleverna ges förutsättningar att utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater</p>	<p>Bemöter elever med respekt</p> <p>-lyssnar på vad elev säger</p> <p>-bemöter med intresse</p> <p>-uppmuntrar elever att lyssna på varandras åsikter</p> <p>- ger talutrymme till elever</p> <p>-uttrycker positiva förväntningar och uppmuntrar</p>	<p>Samverkar kring t.ex:</p> <p>- planering</p> <p>- gemensam undervisning</p> <p>- elever med särskilda behov</p> <p>- bedömning</p> <p>- gemensamma aktiviteter</p>	<p>Identifierar sitt behov av ytterligare kunskap för att utveckla sin didaktiska förmåga</p>	<p>Förvaltar förtroenden och agerar professionellt mot såväl kollegor, arbetsgivare som elever och föräldrar.</p> <p>-påtar och engagerar sig mot sådana utvecklings-tendenser och</p> <p>-respekterar såväl kollegors som andra yrkesgruppers kompetens, skyldigheter och ansvar i</p> <p>-tar hjälp av andras sakkunskap för att vid behov hjälpa eleverna</p>

9. ta helhetsansvar för ledarskap		10. Samverka forts	11. utveckla den egna yrkesrollen forts	12. Visa yrkesetisk kompetens forts
<p>Ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever; negativa kommentarer, suckar, blickar etc.</p>	<p>Skapar motivation inför olika aktiviteter</p> <p>-sätter in uppgiften i ett för eleven angeläget sammanhang och anknyter till elevens intressen</p>	<p>Sätter av tid och visar intresse och engagemang för andras förslag och framförda synpunkter</p>	<p>Balanserar krav och förväntningar och värderar arbetsinsatsen i förhållande till tillgänglig tid.</p>	<p>Verkar för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna (och med deras vårdnadshavare) och vara lyhörda för deras synpunkter</p> <p>- diskriminerar inte någon med avseende på kön, sexuell identitet, etnisk, politisk och religiös tillhörighet eller social och kulturell bakgrund, inte heller på grund av förmåga eller prestation</p>
<p>Kommunicerar till eleverna att hen är medveten om de olika aktiviteterna som pågår i klassrummet</p> <p>- placerar sig strategiskt och flexibelt i rummet för att kunna påverka ordning och koncentration hos eleverna</p> <p>-visar med kroppsspråk och gester att hen är medveten om elevernas förehavanden</p>	<p>Upprätthåller arbets- och studiero</p> <p>-ingriper vid nedsättande uttryck</p> <p>-ser till att elever kan arbeta utan att störas</p>			
	<p>Använder sig av gester och rörelser för att skapa engagemang och förståelse</p> <p>- förstärker med ett tydligt kroppsspråk</p> <p>anpassar röstens styrka, rytm och betoning</p>			